

**NORSKE
LAKSEELVER**

Organisasjon for forvaltningslag i
vassdrag med laks og sjørørret

Postadresse: Postboks 9354 Grønland
N-0135 Oslo
Kontoradresse: Hollendergata 5, Oslo
Telefon: 22 05 48 70
E-post: post@lakseelver.no
Org nr: 971281693
Bankkonto: 8101 05 37886
Nettside: www.lakseelver.no

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

deres ref.: 202407777-9

vår ref. 19-26

Oslo; 30.03.2026

Høringsvar til Statkrafts søknad om et tredje aggregat (A3) i Alta kraftverk – Norske Lakseelvers vurderinger

Vi viser til høringsbrev av 12.12.2025 angående Statkrafts søknad om installasjon av et tredje aggregat (A3) i Alta kraftverk. Norske Lakseelver representerer lakseelvene i Norge og har som formål å ivareta villaksens interesser i regulerte og uregulerte vassdrag.

Bakgrunn

Alta kraftverk fikk konsesjon i 1979 og har siden oppstart i 1987 hatt vesentlig påvirkning på Altaelvas laksebestand, særlig i den øverste delen av lakseførende strekning (Sautso). Kraftverket har i dag to aggregater med en samlet slukeevne på 99 m³/s og en installert effekt på 153 MW. Det gjeldende manøvreringsreglementet, fastsatt i 2010, er i stor grad utformet for å ivareta laksebestanden.

Statkraft søker nå om å installere et tredje aggregat (A3) med 120 MW installert effekt, noe som vil øke slukeevnen fra 99 m³/s til 177 m³/s. I tillegg planlegges en ny omløpsventil på 18 m³/s. Formålet er å nyttiggjøre mer av flomvannføringen, med en forventet produksjonsøkning på 130 GWh/år. Tiltaket er et opprusting/utvidelsesprosjekt (O/U-prosjekt).

Norske Lakseelvers overordnede vurdering

Økt fornybar kraftproduksjon er viktig, men må ikke skje på bekostning av ytterligere forringelse av villaksens levekår i vassdrag som allerede bærer store reguleringsbelastninger.

Altavassdraget er et nasjonalt laksevassdrag, jf. St.prp. nr. 32 (2006–2007), med en særlig sterk beskyttelse mot framtidige inngrep. Beskyttelsesregimet slår fast at tiltak ikke kan gjennomføres dersom de fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførende strekning som er av nevneverdig negativ betydning for laksen. Norske Lakseelver legger dette til grunn for vår vurdering.

Villaksen og den samlede belastningen i Altavassdraget

Langtidsundersøkelsene i Altaelva dokumenterer at laksebestanden i Sautso er kraftig og vedvarende negativt påvirket av vassdragsreguleringen. Ungfiskbestanden ble redusert med om lag 80 % etter utbygging, og bestanden av voksenlaks i Sautso fulgte etter med en nedgang på om lag 70 %. Til tross for forbedringer fra 1990-tallet, blant annet gjennom fang-og-slipp-fiske, har den positive trenden ikke vedvart. Den samlede belastningen på laksen i vassdraget er derfor allerede betydelig, og ethvert nytt tiltak må vurderes i lys av dette.

Islegging i Sautso – en kritisk svakhet i konsekvensutredningen

Norske Lakseelver vil særlig fremheve det vi anser som en betydelig svakhet i SWECO's konsekvensutredning: vurderingen av konsekvensene ved redusert islegging i Sautso.

SWECO hevder at det ikke er påvist noen sammenheng mellom økt islegging og produksjonen av laksunger i Sautso, med henvisning til NINA-rapport 2018 (2021). Rapporten konkluderer med at det nye tappemønstret fra 2002 *har* ført til økt islegging, men konkluderer: «Økt islegging som følge av endret manøvrering, synes derfor ikke å kunne kompensere for årsakene til redusert ungfiskproduksjon i Sautso etter kraftverksreguleringen på en tilfredsstillende måte.» Dette betyr altså **ikke** at islegging er uten betydning – tvert imot. Det betyr at selv forbedret islegging ikke har vært tilstrekkelig til å rette opp skadene. Konklusjonen er at islegging har betydning, men at den fremdeles er vesentlig dårligere enn før regulering, og at andre reguleringsrelaterte faktorer sannsynligvis også spiller inn.

Norske Lakseelver mener at det er en rekke resultater fra langtidsundersøkelsene som peker i retning av at islegging trolig er av betydning for vinteroverlevelsen til laksunger i Sautso. En aktiv bruk av den nye omløpsventilen på vinteren vil, ifølge SWECO selv, potensielt kunne redusere isleggingen på en kortere strekning øverst i Sautso. Dette kan ikke avfeies som ubetydelig uten et langt bedre dokumentasjonsgrunnlag enn det som foreligger.

Krav om grundig overvåking av isforhold

Kartleggingen av isleggingens utbredelse og varighet har vært mangelfull over mange år, slik at man ikke har kunnet fastslå nøyaktig hvor god isleggingen faktisk har vært. Dette representerer et alvorlig kunnskapshull. Norske Lakseelver vil sterkt understreke at NVE, som påleggsmyndighet, bør stille krav om systematisk og grundig overvåking av isforholdene i Sautso som vilkår for en eventuell ny konsesjon. Det bør stilles krav om at en ismodell ferdigstilles og at løpende målinger av isutbredelse og -varighet gjennomføres, slik at eventuelle uheldige effekter av en aktiv bruk av omløpsventilen på vinteren kan oppdages og korrigeres umiddelbart gjennom tilpasninger i manøvreringen.

Manøvreringsreglementets stabilitet – en grunnleggende forutsetning

Norske Lakseelver anser det som en avgjørende forutsetning for å akseptere tiltaket at det gjeldende manøvreringsreglementet fra 2010 forblir uendret. Reglementet er et resultat av langvarig arbeid for å tilpasse kraftverksdriften til laksebestandens behov, og det er dette reglementet som i dag sikrer at kraftverket i praksis drives som et elvekraftverk, tilsigstyrt og uten hyppig effektkjøring med unormale raske vannstandsdropp.

Vi registrerer at Statkraft i søknaden opplyser at det ikke vil bli søkt om endring av manøvreringsreglementet, og Norske Lakseelver mener det er viktig at dette nedfelles eksplisitt som et vilkår i en eventuell ny konsesjon.

Raske vannstandsendringer ved økt slukeevne

Norske Lakseelver er videre opptatt av om den betydelige økningen i slukeevne – fra 99 m³/s til 177 m³/s – kan medføre raskere og kraftigere vannstandsendringer i elva nedstrøms kraftverket enn dagens regulering. Hurtige vannstandsendringer er tidligere dokumentert som en av de viktigste årsakene til stranding av ungfisk og tørrlegging av gytegroper i Sautso, og var en medvirkende årsak til den dramatiske nedgangen i ungfiskbestanden etter utbyggingen.

Vi forutsetter at det eksisterende manøvreringsreglementet allerede regulerer endringshastighet på vannføringen på en måte som ivaretar dette hensynet, men vi ber NVE eksplisitt avklare hvorvidt eksisterende manøvreringsreglement tar høyde for den økte slukeevnen som A3 vil medføre. Dersom det er tvil om dette, bør det stilles krav om at reglementet gjennomgås og om nødvendig skjerpes på dette punktet for å hindre raske vannstandsdropp med fare for stranding av yngel, før A3 tas i drift.

Tomgangskjøring ved utfall – viktig teknisk krav

Norske Lakseelver vil framheve som positivt at det nye kontrollanlegget er planlagt programmert slik at alle tre aggregatene skal gå til tomgangskjøring ved eventuelt utfall, i stedet for full stopp som i dag. Dette vil bidra til en jevnere vannføring i elva nedstrøms kraftverket og redusere risikoen for plutselige og potensielt skadelige vannstandsendringer.

Vi mener imidlertid at det er avgjørende at denne funksjonen ikke bare er et planlagt tiltak, men at den formelt gjøres til et krav i konsesjonsvilkårene. Videre bør det stilles krav om dokumentert testing av systemet før A3 settes i regulær drift, og om løpende oppfølging for å sikre at funksjonen faktisk virker etter hensikten under alle relevante driftsscenarioer – herund/er situasjoner med utfall ved høy vannføring og vinterdrift.

Villaksfaglig kompetanse ved oppstart av A3 - før, under og etter

Det bør stilles krav om at testing og oppstart av A3 gjøres på en tid av året og ved vannføringsforhold når villaksen er minst sårbar, i tilfelle uhell eller teknisk svikt. For å kunne ta reelle hensyn til villaksen må det derfor stilles krav om at villaksfaglig kompetansen legges til grunn for planlegging av tester, oppstart og justering av drift.

Gassovermetning

Norske Lakseelver merker seg at det er registrert forhøyede verdier av gassovermetning på anadrom strekning, opptil 130 %, som overstiger det potensielt skadelige nivået på 110 %. Det er ikke funnet sikker sammenheng med kraftverksdriften, og SWECO vurderer at mer vann gjennom kraftverket fremfor gjennom juvet kan redusere risikoen. Vi anser dette som et argument som taler for tiltaket, men forutsetter at situasjonen overvåkes kontinuerlig også etter installasjon av A3.

Konklusjon

Norske Lakseelver kan akseptere en installasjon av A3 i Alta kraftverk, gitt at følgende vilkår ivaretas:

1. **Manøvreringsreglementet av 2010 videreføres uendret** og dette nedfelles som eksplisitt konsesjonsvilkår.
2. **NVE stiller krav om systematisk overvåking av isforholdene i Sautso**, herunder ferdigstilling av ismodell og løpende målinger av isutbredelse og -varighet.
3. **NVE avklarer og om nødvendig skjerper reglementet** med tanke på endringshastighet på vannføringen, sett i lys av den økte slukeevnen. Dette for å hindre raske vannstanddropp som fører til stranding av yngel.
4. **Tomgangskjøring ved utfall for alle tre aggregater** gjøres til et konsesjonsvilkår, med krav om dokumentert testing og løpende oppfølging.
5. **Villaksfaglig kompetanse legges til grunn** ved testing og oppstart av A3 på en tid av året og ved vannføringsforhold når villaksen er minst sårbar.
6. **Gassovermetningssituasjonen overvåkes videre**, og tiltak iverksettes dersom verdiene ikke reduseres som antatt.
7. **Habitattiltaksplanen for Sautso ferdigstilles** uten unødig forsinkelse.

Norske Lakseelver vil understreke at Altavassdraget, som nasjonalt laksevasdrag, har krav på særlig aktsomhet. Det bærende prinsippet er at summen av endringer ikke skal medføre økt, men snarere redusert risiko for villaksen. Det er Norske Lakseelvers oppfatning at tiltaket kan realiseres innenfor dette prinsippet – men bare dersom de ovennevnte vilkårene følges ettertrykkelig opp.

Med vennlig hilsen

Torfinn Evensen
Generalsekretær